

RECEPȚIONAT

Agenția Națională pentru Cercetare
și Dezvoltare _____

_____ 2024

AVIZAT

Secția AȘM _____

_____ 2024

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL

pentru etapa 2023

privind implementarea proiectului din cadrul
Programului de Stat (2020–2023)

Proiectul *Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească:
investigarea și valorificarea bunelor practici*

Cifra proiectului 20.80009.1606.11

Prioritatea strategică IV. Provocări societale

Rectorul

ȘAROV Igor

(numele, prenumele)

(semnătura)

Consiliul științific/Senatul

STEPANCIU Georgeta

(numele, prenumele)

(semnătura)

Conducătorul proiectului

ROTARU Liliana

(numele, prenumele)

(semnătura)

L.Ș.

Chișinău 2024

CUPRINS:

1. Scopul și obiectivele etapei 2023
2. Acțiunile planificate și realizate în 2023
3. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2023 în limba română
(Anexa nr. 1)
4. Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect 2023 în limba engleză
(Anexa nr. 1)
5. Impactul științific/social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute
6. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect 2023:
  - Lista publicațiilor științifice 2023 (Anexa nr. 2)
  - Lista participărilor la conferințe
  - Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în proiect în mass-media
7. Executarea devizului de cheltuieli (Anexa nr. 3)
8. Componența echipei proiectului pentru anul 2023 (Anexa nr. 4)

1. Scopul etapei 2023 conform proiectului depus la concurs

Publicarea volumului II de documente și diseminarea valorilor de patrimoniu academic universitar

2. Obiectivele etapei 2023

1. completarea bazei de date cu documente inedite din arhivele naționale și din afara Republicii Moldova;
2. identificarea, fotocopierea, transcrierea, elaborarea aparatului critic a documentelor de arhivă;
3. elaborarea și publicarea volumului II de documente inedite din arhivele naționale ale Republicii Moldova care reflectă dezvoltarea învățământului superior în RSS Moldovenească în anii 1947-1953;
4. elaborarea unui studiu cu referire la evoluția sistemului de învățământ superior în RSS Moldovenească în perioada stalinismului târziu;
5. elaborarea unei cercetări cu referire la politica lingvistică în învățământul superior din RSS Moldovenească și a strategiilor de rezistență a principalilor actanți ai școlii superioare moldovenești față de politicile de rusificare și moldovenizare și publicarea monografiei la tema respectivă;
6. elaborarea și discutarea în cadrul unei mese rotunde a echipei de cercetare a metodologiei și instrumentelor de cercetare pentru elaborarea volumului II de documente de istorie orală;
7. interviuarea respondenților identificați pentru colectarea documentelor de istorie orală în vederea elaborării volumului de documente;
8. transcrierea și redactarea științifică a interviurilor cu persoane care au avut calitatea de studenți sau profesori în la sf. anilor 1980-înc. anilor 1990;
9. elaborarea și publicarea volumului II de documente de istorie orală cu referire la implicarea studenților și personalului universitar în acțiunile Mișcării Naționale de la sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990;
10. publicarea a 10 articole științifice cu referire la tema de cercetare în cadrul proiectului, în special, cu referire la implicarea studenților și personalului universitar în acțiunile Mișcării Naționale de la sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990;
11. publicarea articolelor de popularizare a științei;
12. participarea la conferințe naționale și internaționale;
13. participare la emisiuni TV și radio în scopul diseminării rezultatelor științifice;
14. organizarea unei conferințe științifice de totalizare a activităților de cercetare în proiect.

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor etapei anuale

1. crearea grupurilor de lucru pentru: elaborarea volumului II de documente de arhivă; pentru elaborarea metodologiei și instrumentelor de cercetare pentru elaborarea volumului II de documente de istorie orală; pentru elaborarea volumului II de istorie orală; pentru organizarea conferinței de totalizare; pentru elaborarea volumului ediției III a conferinței naționale cu participare internațională;
2. organizarea unei mese rotunde cu participarea echipei de cercetători încadrați în proiect pentru discutarea metodologiei și instrumentelor de cercetare pentru elaborarea volumului II de documente de istorie orală;

1. documentare în arhive pentru identificarea documentelor relevante din fondurile arhivelor naționale, instituționale, personale, străine și în biblioteci pentru alcătuirea surselor bibliografice publicate referitoare la subiectele cercetate în cadrul proiectului;
2. Completarea bazei de date cu documente relevante temei de cercetare în proiect, identificate, fotocopyate și clasificate din fondurile: *arhivelor de stat ale Ucrainei*; *arhivelor de stat din Republica Moldova* (ANRM, AOSPRM, ANRM. Filiala Tiraspol), ale *arhivelor instituționale* (arhivele instituțiilor de învățământ superior din Republica Moldova, înființate după 1944), ale Academiei de Științe a Moldovei, arhive personale etc.;
3. Colectarea înregistrărilor audio și documentelor fotografice cu referire la istoria universitară a intervievaților și completarea bazei de date cu documente de istorie orală, acumulate prin intervierea persoanelor care au fost studenți sau/și personal academic în instituțiile de învățământ superior în a doua jumătate a anilor 1980-începutul anilor 1990 ai sec. XX;
4. Redactarea și publicarea monografiei cu referire la politica lingvistică în învățământul superior din RSSM și a strategiilor de rezistență a principalilor actanți ai școlii superioare moldovenești față de politicile de rusificare și moldovenizare;
5. Definitivarea prelucrării documentelor privitoare la evoluția învățământului superior din RSSM în perioada stalinismului târziu și publicarea volumului II de documente de arhivă (indice geografic, de nume; redactarea textelor; elaborarea studiului introductiv, aparatului critic și pregătirea pentru publicare);
6. Elaborarea și publicarea volumului II de documente de istorie orală cu referire la participarea/implicarea studenților și personalului universitar în Mișcarea Națională de la sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990 (conceptualizarea metodologică a lucrării; discutarea conceptului în cadrul unei mese rotunde și identificarea intervievaților; înregistrarea interviurilor aprofundate; transcrierea și redactarea interviurilor; identificarea și prelucrarea surselor fotografice; alcătuirea volumului; întocmirea indicelor de nume și geografic; elaborarea studiului introductiv) ;
7. Continuarea cercetărilor asupra documentelor din AOSPRM pentru elaborarea și publicarea dicționarului de abrevieri sovietice;
8. Redactarea științifică și publicarea volumului ediției a II-a a conferinței științifice naționale cu participare internațională organizată în cadrul proiectului;
9. Elaborarea, redactarea științifică și publicarea volumului ediției a III-a a conferinței științifice naționale cu participare internațională organizată în cadrul proiectului;
10. Diseminarea rezultatelor cercetării în cadrul a cinci conferințe naționale și internaționale și altor activități științifice în Republica Moldova și peste hotare;
11. Redactarea și publicarea a 10 articole/studii științifice în reviste, volume ale conferințelor științifice naționale și internaționale/culegeri de studii științifice etc.;
12. Organizarea și desfășurarea conferinței științifice de totalizare a activităților proiectului.
13. Organizarea de deplasări la arhivele și bibliotecile din Ucraina (Kiev);
14. Popularizarea rezultatelor cercetării prin participări la emisiuni radio și TV, lansărilor de carte, prin organizarea lecțiilor publice, întâlniri cu studenții instituțiilor de învățământ superior și mediu de specialitate, din școli și licee etc.

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor etapei anuale

Pe parcursul acestei etape (2023) au fost realizate următoarele acțiuni pentru atingerea scopului și obiectivelor propuse:

1. au fost constituite patru grupuri de lucru pentru realizarea activităților concrete: grupul I - pentru definitivarea și publicarea volumului II de documente de arhivă Liliana Rotaru (responsabil), Ion Valer Xenofontov, Ion Eremia, Alexandru Malacenco, Ruslan Șevcenco, grupul II - pentru elaborarea metodologiei și instrumentelor de cercetare pentru elaborarea volumului II de documente de istorie orală Ion Valer Xenofontov (responsabil) membri – Lidia Prisac, Georgeta Stepanov, Adrian Roșca; grupul III - pentru elaborarea volumului II de istorie orală Georgeta Stepanov (responsabil), membri - Liliana Rotaru, Ion Valer Xenofontov, Lidia Prisac, Ion Eremia, Adrian Roșca, Mariana Bulmaga, Maria Cotruță, Tatiana Tănas, Lilian Oroșan; grupul IV - pentru organizarea conferinței de totalizare Liliana Rotaru (responsabil:); pentru elaborarea volumului ediției III a conferinței naționale cu participare internațională Lidia Prisac (responsabil), membri – Liliana Rotaru, Ion Valer Xenofontov. Fiecare grup s-a întrunit pentru analiza, redactarea textelor și materialelor elaborate, au emis propuneri și recomandări de îmbunătățire a produsului final (în cazul publicațiilor) și pentru realizarea cu succes a conferinței de totalizare.
2. a fost organizată o ședință on-line membrilor echipei la care s-a discutat chestionarul (instrumentul) pentru intervierea foștilor studenți și profesori cu privire la implicarea intelectualității universitare în Mișcarea Națională din RSSM;
3. a continuat documentarea în biblioteci pentru realizarea cercetărilor proiectate;
4. au fost identificate documente relevante în fondurile arhivelor naționale, instituționale, străine referitoare la subiectele cercetate în cadrul proiectului;
5. a fost completată baza de date cu peste **600** de documente inedite din:
  - ✓ *ANA DGAN* (Arhiva Națională a Republicii Moldova) – 100 documente;
  - ✓ *ANA DAOSP* (Arhiva Organizațiilor Social Politice din Republica Moldova) – 500 documente;
  - ✓ *Arhiva Academiei de Științe a Moldovei* – 20 documente;
  - ✓ *Arhiva USM* – 50 documente;
  - ✓ *Arhivele Naționale ale României* – 20 documente;
  - ✓ *ЦДАБОВ* (Центральний державний архів вищих органів влади та управління України) – 30 documente;
  - ✓ *ЦДАГОВ* (Центральний державний архів громадських об'єднань та україніки) – 30 documente;
  - ✓ *23 de* înregistrări audio și documente fotografice/ alte documente cu referire la biografia și istoria universitară a intervievaților;
6. membrii echipei s-au deplasat la locul de trai și au interviat 23 de persoane, foști studenți la sfârșitul anilor 1980 și înc. anilor 1990 cu referire la participarea intelectualității universitare în Mișcarea Națională;
7. au fost înregistrate 23 de documente audio și colectate documente fotografice de la persoane (actanți) care au fost studenți/cadre didactice în instituțiile de învățământ superior din RSS Moldovenească la *sfârșitul anilor '80 și începutul anilor '90*;

8. au fost transcrise și redactate critic 23 de interviuri;
9. au fost colectate documente fotografice pentru fiecare caz;
10. a fost elaborat volumului II de istorie orală; redactate critic 23 de foști studenți și cadre didactico-științifice care au Colectarea și completarea bazei de date cu documente de istorie orală, acumulate prin intervievarea persoanelor care au fost studenți sau/și personal academic în instituțiile de învățământ superior în a doua jumătate a anilor 1980-începutul anilor 1990 ai sec. XX;
11. a fost definitivată, redactată științific (Ion Eremia, Ion Xenofontov) și publicată monografia Liliana Rotaru. ***Politica lingvistică în învățământul superior din RSSM – ideologie imperială și inginerie națională.*** / Liliana Rotaru; redactor științific: Ion Eremia; referenți științifici: Raluca Lazarovici Vereș [et al.]. – Chișinău: Lexon-Prim; [Oradea]: Ratio et Revelatio, 2023. – 339 p. ISBN 978-9975-172-39-4 (Lexon-Prim). – ISBN 978-606-9659-95-3 (Ratio et Revelatio).
12. a fost definitivată elaborarea (indicele de nume, aparatul critic, studiul introductiv) și a fost publicat volumul II de documente inedite de arhivă ***Sinuozițiile învățământului superior din RSSM în perioada stalinismului târziu (1947-1953):*** Studiu și documente / editor și autorul studiului: Liliana Rotaru; consultant științific: Ion Eremia; referenți științifici: Emil Dragnev, Ion Valer Xenofontov. – Chișinău: [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). – V-LXXXVI, 1074 p. – (Historia Universitaria, ISBN 978-9975-3454-5-3; 2).Text: lb. rom., rusă. – Referințe bibliogr. în subsol. – Ind. de nume: p. 1031-1048. – [100] ex. ISBN 978-9975-172-04-2.
13. a fost elaborat (indice de nume, indice geografic, aparatul critic, studiul introductiv) și a fost publicat volumul II de documente de istorie orală cu referire la participarea/implicarea studenților și personalului universitar în Mișcarea Națională de la sfârșitul anilor 1980 și începutul anilor 1990: ***RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească*** / Universitatea de Stat din Moldova; editor: Liliana Rotaru; coordonator: Georgeta Stepanov; referenți științifici: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023 (Lexon-Prim); (Historia Universitaria, ISBN 978-9975-3454-5-3). – ISBN 978-9975-163-37-8. Vol. 2. – 2023. – 574 p. – ISBN 978-9975-172-27-
14. a fost definitivată elaborarea (indice de nume, geografic, studiu introductiv), redactat științific și publicat volumului de documente inedite de arhivă: Alexandru Malacenco. ***Arhitecții din umbră ai regimului totalitar sovietic din Basarabia 1944-1949;*** referent științific: Liliana Rotaru; traducător: Victoria Popa. – Chișinău : Lexon-Prim, 2023. – 488 p. ISBN 978-9975-172-23-3
15. a fost definitivată redactarea științifică și a fost publicat volumului ediției a II-a a conferinței științifice naționale cu participare internațională: ***Intelectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism:*** Conferința națională cu participare internațională, Ediția a 2-a, Chișinău, 14-16 octombrie 2021/coor.: Liliana Rotaru; referenți științifici: Valeriu Pasat, Valentin Tomuleț. – Chișinău : S. n., 2023 (Lexon-Prim). – 355 p. : fot., tab. Antetit.: Univ. de Stat din Moldova, Fac. de Istorie și Filosofie. – Rez.: lb. engl. – Referințe bibliogr. în subsol. – [100] ex. ISBN 978-9975-163-90-3.
16. a fost elaborat, redactat științific și publicat volumului ediției a III-a a conferinței științifice naționale cu participare internațională: ***Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate:*** conferința științifică națională cu participare inter-

națională, ediția a 3-a, Chișinău, 7 octombrie 2022 / coordonator: Lidia Prisac; referenți științifici: Sorin Domițian Șipoș, Demir Dragnev. – Chișinău: [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). – 295 p.: fot. – (Seria: Historia Universitaria, ISBN 978-9975-3454-5-3). Antetit.: Universitatea de Stat din Moldova, Facultatea de Istorie și Filosofie. – Rez.: lb. engl. – Referințe bibliogr. în subsol. – [100] ex. ISBN 978-9975-172-10-3.

1. a fost definitivat și publicat ***Dicționarul abrevierilor sovietice***/ Ruslan Șevcenco. – Chișinău : Lexon-Prim, 2023. – 251 p. – (Historia Universitaria, ISBN 978-9975-3454-5-3) .ISBN 978-9975-172-38-7.
2. a fost completată seria HISTORIA UNIVERSITARIA, ISBN 978-9975-3454-5-3 cu **6** volume;
3. a fost organizată la 19 octombrie 2023 ediției IV a conferinței științifice ***Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici***, desfășurată la Universitatea de Stat din Moldova, aula „Nicolae Brătianu”;
4. au fost organizate și membrii echipei au participat la lansări de carte și alte evenimente științifice de diseminare a rezultatelor cercetării;
5. au fost diseminate rezultatele cercetării prin participare cu rapoarte la conferințe și alte manifestări științifice naționale și internaționale, inclusiv:
  - ✓ **7** comunicări la conferințe internaționale;
  - ✓ **4** comunicări la conferințe științifice naționale cu participare internațională;
  - ✓ **24** de comunicări la conferințe naționale.
6. **Publicarea materialelor științifice, inclusiv:**
  - ✓ monografii – **1** (23,7 c.a)
  - ✓ culegeri de documente – **3** (76,2 c.a.+29,6 c.a.+19,9 c.a.= 125,7 c.a.)
  - ✓ volume ale conferințelor – **2** (17 c.a.+22,6 c.a.= 39,6 c.c)
  - ✓ dicționar – **1** (11,5 c.a)
  - ✓ articole în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS – **1**
  - ✓ articole în alte reviste din străinătate recunoscute – **1**
  - ✓ articole în reviste din Registrul National al revistelor de profil, categoria B – **6**
  - ✓ articole culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova – **24**
  - ✓ articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare) – **1**
  - ✓ articole în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova) – **2**
  - ✓ articole/studii în lucrările conferințelor științifice naț. cu participare internaț. – **21**
  - ✓ articole în volume enciclopedice – **5**
  - ✓ teze în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova) – **2**
  - ✓ teze în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională – **2**
  - ✓ teze în lucrările conferințelor științifice naționale – **2**
  - ✓ alte lucrări: cărți cu caracter informativ – **1**;
  - ✓ prefete, postfete, note asupra edițiilor – **3**;
  - ✓ emisiuni radio/TV de popularizare a științei – **3**;
  - ✓ articole de popularizare a științei – **1**.
7. Întreținerea paginii de *Facebook* a proiectului PAUSRSSM <https://www.facebook.com/Patrimoniul-Academic-Universitar-din-RSS-Moldoveneasc%C4%83-1944-1991-107580087796170/>

5. Rezultatele obținute

Echipa de cercetători încadrați în proiect a continuat să studieze patrimoniul academic universitar din RSSM și au stabilit cauzele unor succese și insuccese ale școlii superioare din RSSM, rolul factorilor externi, a politicilor regimului sovietic în domeniul ÎS, contribuția principalilor actori ai școlii superioare s.a. în evoluția ÎS, astfel încât să identifice bunele practici, care ar putea fi utilizate, dar și greșelile în scopul de a fi evitate.

Constatând un deficit de documente publicate cu referire la aceste subiecte, cercetătorii au continuat în 2023, activitatea de acumulare a surselor documentare care reflectă istoria ÎS din RSSM în perioada de până la 1964. Au fost întreprinse vizite de documentare la ANA DGAN, ANA DOSP, AAȘM, ASIS și alte arhive naționale și instituționale și fotocopyate cca 150 de dosare. În septembrie 2023, L. Rotaru și A. Malacenco au investigat arhivele de stat ale Ucrainei (*ЦДАБОВ* și *ЦДАГОВ*), identificând documente relevante cercetării. Baza izvoristică a fost completată cu cca 600 de doc. inedite. O parte au fost transcrise și vor incluse într-un al III-lea volum de documente.

Altă parte, care reflectă evoluția ÎS din RSSM în perioada 1947-1953, au fost publicate în volumul II *Sinuozitățile învățământului superior din RSSM în perioada stalinismului târziu*, alcătuit și editat de Liliana Rotaru și volumul *Arhitectii din umbră ai regimului totalitar sovietic din Basarabia 1944-1949*, elaborat de Alexandru Malacenco. Documentele, publicate conform rigorilor științifice, sunt precedate de un studiu introductiv consistent, care pune în evidență parcursul școlii superioare din RSSM sub mai multe aspecte. În urma cercetărilor s-a conchis că în perioada stalinismului târziu, sistemul de ÎS al RSSM a evoluat cu anumite sinuozități, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ. Numărând șapte școli superioare în anul academic 1947-1948, sistemul s-a îmbogățit în 1953-1954 cu încă două instituții pedagogice – la Soroca și Cahul, create pentru a acoperi deficitul de învățători pentru rețeaua de școli generale în contextul obligativității învățământului de șapte clase. Locul celor două institute, create în orașe românești în interbelic, a fost ales cu premeditare, nu doar pentru a forma cadre didactice pentru școlile din regiunile periferice ale RSSM, dar și pentru a dilua și sovietiza populația românească prin importul de „specialiști” purtători de limbă rusă și de civilizație sovietică. Evoluția sistemului de ÎS a fost influențat de politicile internă și externă ale statului sovietic, de evenimentele social-politice, de sărăcia postbelică, foametea organizată (1946-1947), deportări (1949, 1951), persecuțiile din campaniile ideologice etc. Au fost analizate dificultățile de creare a infrastructurii adecvate pentru desfășurarea activităților specifice școlilor superioare, concluzia susținând că deși aceasta era o problemă pentru autoritățile RSSM, dificultățile principale rămăneau cele de formare a contingentelor de studenți românofoni și a corpurilor de universitari profesioniști și vorbitori de limbă română. Deși în perioada 1947-1953, procesul de admitere din instituțiile RSSM a intrat definitiv sub controlul autorităților unionale, comanda de stat nu putea fi îndeplinită cu resursele locale nici la mijlocul anilor '50. Înmatricularea reprezentanților „națiunii autohtone – a moldovenilor” a rămas cea mai complicată problemă a sistemului, iar cota moldovenilor nu a depășit 50% nici în școala superioară pedagogică. Discriminarea pozitivă a moldovenilor la admitere nu a soluționat problema în condițiile numărului mic de absolvenți de școli medii și a abandonului academic important, dar și din cauza dezinteresului moldovenilor pentru școala superioară determinat de procesele de instituționalizare a puterii sovietice, de măsurile represive ale regimului, taxele de studii, lipsa burselor etc. Politica de personal a urmat principiile consacrate, dar pe lângă importul de personal din afara republicii, corpurile universitarilor erau completate și prin angajarea propriilor absolvenți. Colectivele didactice

rămâneau eterogene din punct de vedere etnic și social, din perspectiva educației, a experienței și calificării profesionale, rusolingve, totodată, calități care au contribuit în mare măsură la rusificarea învățământului superior moldovenesc și la menținerea unei calități discutabile a absolvenților. Campaniile ideologice staliniste au creat o atmosferă tensionată și au produs frică și concurență nelocală, au perturbat activitatea didactică și au distrus cariere. În schimb, autoritățile sovietice au obținut o posibilitate în plus de a controla activitatea și viața cadrelor didactice și de a se implica în funcționarea instituțiilor de ÎS din RSSM, impunând personalul să identifice alte strategii de adaptare la noile condiții de viață și de muncă.

Politica față de intelectualitatea din RSSM, mai ales cea universitară, a fost analizată în volumul celei de a II-a ediții a conferinței naționale cu participare internațională *Intelectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism*. Au fost analizate procesele de rusificare și sovietizare a ÎS, demonstrând că intelectualitatea din RSSM a reușit să deconspire politica propagandistică a regimului comunist de discriminare pozitivă a moldovenilor, fapt care a alimentat și stimulat manifestări, catalogate de putere drept „naționaliste”, o dovadă în plus că sovieticii nu și-au realizat definitiv scopurile (L.Rotaru, R. Șevcenco), iar ignorarea elementelor de cultură sovietică în favoarea celei cu specific național și de tip occidental, este un argument important, care vine să confirme permanența rezistenței sau frondei intelectualității RSSM împotriva sovietizării și rusificării (S. Șclearuc, I.V. Xenofontov). Au fost invocați mai mulți universitari, care prin profesionalismul și reputația pe care și-au creat-o, au contribuit în mod esențial la formarea unui număr impunător de profesioniști și la dezvoltarea diferitor domenii ale științelor, așa precum au fost istoricul Iachim Grosul (I.Eremia), lingvistului Nicolae Corlăteanu (I.Xenofontov), juristul Pavel Sovietov (D.Dragnev, I.V. Xenofontov), chirurgul Natalia Gheorghiu (L.Prisac) și alții. Cercetătorii au elucidat faptul că nici era „dezghețul” hrușciovist nu a adus prea multă libertate intelectualilor din RSSM, aceștia continuând din inerție să identifice subterfugii care să le permită o anumită doză de libertate academică în condițiile regimului totalitar (L.Burmenko, I.V. Xenofontov, A. Roșca, L. Rotaru). În baza unor documente „strict secret”, a fost determinat rolul controlului și educației ideologice asupra intelectualității universitare (R.Șevcenco) și a „managementul” rezistenței antisovietice în ÎS din RSSM de către organele de securitate (A. Malacenco, L.Rotaru, I.V. Xenofontov), au fost identificate formele și tipurile de rezistență față de procesele de rusificare și sovietizare a ÎS (R.Șevcenco). Autorii au concluzionat că atât studenții, mai puțin cadrele didactice, și-au adaptat mesajul și acțiunile la politicile regimului, dar rezistența față de acestea nu a dispărut niciodată, acesta putând fi identificată la o lectură atentă a documentelor, fapt care a făcut posibilă mișcarea națională de la sfârșitul deceniului opt al secolului trecut.

Locul și rolul principalilor actanți ai ÎS în procesele politico-economice și sociale care au survenit odată cu restructurarea gorbaciovistă la mijlocul anilor '80 ai sec. este elucidat în contribuțiile publicate în volumul conferinței *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate*. În baza unui material inedit de arhivă și a metodologiilor interdisciplinare de cercetare, au fost analizate gradul de implicare și contribuția cadrelor didactice și a studenților în evenimentele mișcării de renaștere națională din RSSM, (L.Rotaru, I.V. Xenofontov, R.Șevcenco), inclusiv experiența trăită de intelectualii acelor timpuri (G.Stepanov, L.Prisac, S. Șclearuc, A. Malacenco). S-a concluzionat că studenții s-au implicat în mișcarea națională începând cu 1988, participarea lor intensificându-se spre sfârșitul lui 1989, după care, activismul studenților a fost mai moderat până la evenimentele din 1992. Studenții s-au implicat prin convingere, în urma analizei proceselor ce derulau în societatea sovietică la sfârșitul anilor '80. Dar au fost și implicați, prin exploatarea revoluționarismului tineresc, fiind

atrași și implicați în acțiunile de protest ale Mișcării Democratice și ale Frontului Popular din Moldova. Conștienți că studenții „sunt nucleul tuturor acestor acțiuni”, partidul și organele sovietice și-au orientat întreg arsenalul de instrumente și metode „de convingere” împotriva lor, reușind, în mare parte, să-i țină mai mult în cămine, în sălile de curs, biblioteci, săli sportive și sălile caselor de cultură.

Pentru a reuși o cercetare cât mai obiectivă în condițiile în care documentele de stat și de partid suferă de un puternic subiectivism, reflectă tendențios și, uneori, deformat realitățile sovietice, cercetătorii au exploatat, și de această dată, sursele de istorie orală. În baza *Ghidului interviului semistrukturat*, elaborat de executorii proiectului, au fost intervievați 23 de respondenți, interviurile fiind redactate și publicate în volumul doi al lucrării *Recurs la memorie: învățământul superior din RSS Moldovenească*. Cele 23 de interviuri oferă informații, opinii, judecăți personale despre procesele și evenimentele care au derulat în URSS și, în special, în RSSM, în a doua jumătate a anilor '80 și încep. anilor '90, despre transformările pe care le-a suportat învățământul superior moldovenesc. În urma analizei interviurilor s-a conchis că majorității intervievaților evită și ezită să-și expună clar opiniile despre evenimentele din perioada renașterii naționale și se limitează la generalizări, fără a reliefa implicațiile sau înțelegerea personală a acestora, pentru că majoritatea sunt dezamăgiți de ceea ce a urmat după obținerea independenței RM și au senzația că au fost „folosiți” în calitate de instrumente de manevră de liderii de atunci, care ulterior au făcut carieră politică. Volumul este o sursă importantă pentru cercetătorii care studiază diverse aspecte ale istoriei secolului XX și consecințele pentru secolul nostru.

Monografia *Politica lingvistică în învățământul superior din RSSM – element al ideologiei imperiale și instrument de inginerie națională*, elaborată de Liliana Rotaru abordează problema evoluției politicii lingvistice în școala superioară moldovenească până la mijlocul anilor '60, când se definitivează instrumentele de rusificare a învățământului zis „național”. Au fost identificate instrumentele curriculare și extracurriculare ale acestei politici, care îmbina rusificarea cu moldovenizarea și, care însoțite de o educație politico-ideologică exhaustivă, urmăreau formarea intelectualului sovietic, rus, în esență. Un cumul de condiții și factori au produs un bilingvism asimetric, or, limba română (moldovenească) se studia epizodic chiar și în instituțiile de învățământ superior pedagogic și a rămas o materie de studiu neimportantă și desconsiderată de către studenții alolingvi din RSSM, în timp ce limba rusă a fost transformată în *lingua franca* în mediile universitare. Dar, contradicțiile politicii lingvistice sovietice, care, pe de o parte, declara dreptul popoarelor la o educație în limba maternă, respectul „diferențelor și particularităților naționale”, iar, pe de alta, promova consecvent și agresiv limba rusă în învățământul superior moldovenesc, transformându-l în „național” după formă și rus după fond, rusificarea provocatoare a corpurilor didactico-științifice și a contingentelor de studenți, manifestările de șovinism velicorus în raport cu „reprezentanții naționalității autohtone – a moldovenilor” au provocat o rezistență a celor din urmă, aceasta fiind manifestată sub diferite forme și cu diferită intensitate în primele două decenii ale perioadei postbelice și au alimentat și amplificat stări de conflict în mediile universitare „multinaționale” din RSSM. Caracterul ocazional, spontan și incidental al rezistenței puținilor studenți și cadre didactice românofone, faptul că așa-zisul „naționalism” al lor nu depășea limitele admise de regim și se încadra într-o „formă moldovenistă” au determinat autoritățile să evite punerea în aplicare a mașinăriei represive tradiționale, cei dintâi fiind reeducați și profilactați de „organele competente”.

Volumele, menționate mai sus, au fost publicate și au îmbogățit seria *Historia Universitaria* (ISBN 978-9975-3454-5-3), inițiată în 2020 și pe care intenționăm să o continuăm.

Rezultatele cercetărilor au fost diseminate prin publicarea produselor cercetărilor științifice: în anul 2023 cei 10 cercetători au publicat: **1** monografie (23,7 c.a); **3** culegeri de documente (76,2 c.a.+29,6 c.a.+19,9 c.a.= 125,7 c.a.); **2** volume ale conferințelor științifice(17 c.a.+22,6 c.a.= 39,6 c.c); **1** dicționar (11,5 c.a); **1** articol în reviste din bazele de date Web of Science; **1** art. în altă revistă din străinătate recunoscută; **6** articole/studii în reviste din Registrul National al revistelor de profil, categoria B; **24** de art./studii culegeri de lucrări științifice editate în RM; **1** art. în lucrările conf. șt. internaț. (peste hotare); **2** art. în lucrările conferințelor științifice internaționale (RM); **21** de art./studii în lucrările conf. șt. naț. cu participare internaț.; **5** art. în volume enciclopedice; **2** teze în lucrările conf. șt. internaț. (RM); **2** teze în lucrările conf. șt. naț. cu participare internaț.; **2** teze în lucrările conf. șt. naț. Un important instrument de lucru, elaborat, publicat și pus la dispoziția cercetătorilor fenomenului sovietic este *Dicționarul abrevierilor sovietice*, autor Ruslan Șevcenco. Dicționarul descifrează și explică mai multe abrevieri, acronime rusești, cuvintele, termenii și expresiile tipice sovietice, care au ieșit din uz. Fiindcă acestea se conțin în documentele epocii fără descifrare, explicații, dicționarul va fi de ajutor oricărui cercetător al documentelor tipice sovietice.

Cercetătorii au diseminat rezultatele științifice participând la conferințele științifice cu **8** comunicări la conf. internaționale; **4** comunicări la conf. șt. naț. cu participare internaț.; **24** de comunicări la conferințe naționale. De asemenea, unii cercetători (I.V. Xenofontov) a popularizat rezultatele cercetărilor prin participare la emisiuni TV, prin publicarea articolelor publicistice, în cadrul prezentărilor de carte (L. Rotaru), a lecțiilor publice ținute studenților și elevilor de la liceele și colegiile din RM (I.V. Xenofontov). Membrii echipei au organizat la 19 octombrie 2023 la Facultatea de Istorie și Filosofie a USM conferința de totalizare a activităților de cercetare în cadrul proiectului *Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*.

Membrii echipei au atras în cercetarea științifică la tema proiectului și studenții de la ciclul I, licență, în cadrul Seminarului științific studentesc „Mitropolit Varlaam”, unde studenții (Vlada Condrea, Andreea Gorgan, Diana Samsi, Victor Guțuleac ș.a.) și doctoranzii (Alexandru Rusnac, Ana-Maria Rusnac ș.a.) participă la cercetările conducătorilor lor științifici : identificarea surselor orale și descifrarea/ transcrierea interviurilor realizate de cei dintâi; la fotocopierea documentelor de arhivă etc. și elaborează comunicări pentru participare la conferințele științifice ale studenților și doctoranzilor USM.

6. Impactul științific, social și/sau economic al rezultatelor științifice obținute în cadrul proiectului

Investigarea detaliată și obiectivă a patrimoniului academic universitar din RSS Moldovenească și identificarea bunelor practici un puternic impact științific, or o bună parte a realizărilor științifice din 2023 sunt de noutate absolută, reflectând aspecte rămase necercetate în istoriografie, altele au impus noi concluzii asupra unor subiecte din istoria RSSM și au aprofundat nivelul de cunoaștere istorică. Publicarea monogramei, a celor două culegeri de documente de arhivă și una de surse orale, precum și a materialelor cercetării constituie o solidă bază argumentativă și servește drept imbold pentru continuarea/aprofundarea cercetărilor ulterioare în domeniu. Bunele practici, extrase prin cercetare din tradiția și experiența învățământului din perioada sovietică, istoria unor mari personalități care au activat în calitate de cadre didactico-științifice și științifice de diferite etnii și origini sociale, cu diferite viziuni politice, care au ocupat înalte posturi de conducere în sistemul educațional și sovietic,

reabilitarea contribuției lor la crearea intelectualității moldovenești contribuie la pacificarea și armonizarea socială și interetnică în Republica Moldova. Rezultatele cercetărilor, fiind publicate, constituie un suport teoretico-științific pentru autoritățile statului, în procesul de îmbunătățire a politicilor educaționale, politicilor de armonizare a relațiilor interetnice în Republica Moldova, de apropiere a celor două maluri ale Nistrului și reintegrare a țării.

Multiperspectivitatea și obiectivitatea cercetării patrimoniului academic universitar contribuie la eficientizarea educației istorice și civice a cetățenilor din Republica Moldova, or modul în care cercetăm și ne cunoaștem trecutul trebuie să promoveze și să întărească pacea și respectul pentru drepturile omului, să contribuie la eliminarea tensiunilor între diferitele grupuri de populație, să asigure înțelegerea și pacea durabilă în perioada de tranziție în care ne aflăm astăzi. În opinia noastră, rezultatele cercetărilor noastre trebuie să încurajeze activismul civic, să facă posibile atitudini raționale față de trecut și interpretarea critică a lui, precum și să stimuleze identificarea soluțiilor optime pentru rezolvarea problemelor acute ale societății contemporane.

7. Colaborare la nivel național și internațional în cadrul implementării proiectului

În scopul realizării scopului și obiectivelor proiectului, membrii echipei de cercetare:

- a. în baza Contractului de colaborare CPV:79520000-5 (23.X.2020) între USM și *Agenția Națională a Arhivelor* colaborează cu ANA DGAN, ANA DAOSP, ASIS, cu Filiala din Tiraspol a ANRM în scopul valorificării fondurilor și fotocopierea documentelor;
- b. în baza Acordului de colaborare dintre Facultatea de Istorie și Filosofie a USM și *Muzeul Național de Istorie a Moldovei* (9.XI.2020), cercetătorii participă și organizează evenimentele științifice comune, precum conferința „Personalități basarabene – parte a patrimoniului cultural-istoric național” (19.IX.2023); expoziția „MNIM la 40 de ani. O istorie ilustrată” (Sorin Șclearuc), ultima arătând și contribuția unor universitari la crearea fondurilor MNIM.
- c. pe parcursul activității de identificare a surselor documentare am avut o colaborare fructuoasă cu *Arhiva Centrală a Academiei de Științe a Moldovei*, colaboratorii cărora, cu toată bunăvoința, ne-au pus la dispoziție materialele solicitate și au susținut elaborarea unor articole științifice ale membrilor echipei de cercetare din proiect;
- d. colaborează cu instituțiile de învățământ superior din Republica Moldova care le moștenesc pe cele create în perioada sovietică: *Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Universitatea Agrară de Stat din Moldova, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, Universitatea Tehnică a Moldovei, Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți* în scopul valorificării fondului lor arhivistic, pentru identificarea persoanelor care au fost studenți sau/și profesori în perioada sovietică și pentru valorificarea memoriei acestora;
- e. colaborează cu *Muzeul de Istorie a Orașului Chișinău* și *Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău* în scopul valorificării fondurilor lor documentar, dar și pentru organizarea manifestărilor științifice etc.
- f. colaborează cu bibliotecile națională (BNM), municipale (Biblioteca Municipală „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, Biblioteca „Onisifor Ghibu”) și instituțională (Biblioteca USM) în scopul organizării și desfășurării lansărilor/prezentărilor de carte editată în cadrul proiectului PAURSSM , expozițiilor de carte tematică (Expoziția organizată la Facultatea de Istorie și Filosofie a USM de 1 decembrie (anual), etc.
- g. colaborează cu arhivele din Ucraina *Центральний державний архів вищих органів влади*

та управління Україн і Центральний державний архів громадських об'єднань та українці în scopul valorificării fondului de documente cu referire la învățământul superior din R(A)SSM și organizarea evenimentelor științifice în comun.

8. Dificultățile în realizarea proiectului (financiare, organizatorice, legate de resursele umane etc.) (după caz)

Dificultățile de realizare a scopului și obiectivelor anului 2023 sunt similare celor din anii precedenți. Subliniem, însă, pentru etapa a IV-a a proiectului, mai ales cele financiare:

1. finanțarea extrem de deficitară a publicațiilor științifice și a deplasărilor pentru documentare și participare la conferințe științifice și alte manifestări științifice în afara Republicii Moldova;
2. salarizarea mai mult decât modesta a cercetătorilor, care a cauzat, pe de o parte, dezinteresul pentru cercetare și reducerea numărului de publicații și participări la manifestări științifice și, pe de alt parte renunțarea la participare în proiect: unii cercetători, mai ales tinerii angajați în proiectul PAURSSM au renunțat la activitatea din cadrul proiectului, iar, cercetători consacrați au renunțat la o parte a normei de angajare în proiect în favoarea altor funcții/posturi, care consideră ei, corespund statutului și autorității lor, inclusiv prin salarizare.

9. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de publicații (Anexa 2)

10. Diseminarea rezultatelor obținute în proiect în formă de prezentări la foruri științifice.

a. conferințe internaționale – 8

1. ROTARU Liliana. Cu privire la aspectul lingvistic al reformei școlare din 1958 în RSS Moldovenească. *Conferința științifică internațională „Latinitate, Romanitate, Românităte”*, Ediția a 7-a, Chișinău, 2-4 noiembrie 2023.
2. ROTARU Liliana. „Eșecul educației ideologice”. A II-a Sesiune Științifică a Institutului de Medicină din Chișinău. Încă o dată despre caracterul organizat al foamei din 1946-1947. *Conferința științifică a Muzeului Național de Istorie a Moldovei (ediția a XXXIII-a)*. 26-27 octombrie 2023. Chișinău. Republica Moldova.
3. ROTARU, Liliana, „Lupta împotriva cosmopolitismului” în școala superioară din RSSM. Comunicare la *Conferința științifică internațională „Patrimoniul de ieri–implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine”* 9-10 februarie 2023, Iași-Chișinău, ediția a VII-a.
4. STEPANOV Georgeta. Viața obștească a studenților din instituțiile de învățământ superior din RSS Moldovenească. *Sesiunea științifică anuală Zilele academice ieșene*. Institutul de cercetări „Academician Ioan Hăulică”, Iași, 26-27 octombrie 2023, România.
5. ȘCLEARUC Sorin. Regizorul Vadim Derbeniov și activitatea sa la studioul „Moldova-Film” în anii 1960. la *Conferința științifică a Muzeului Național de Istorie a Moldovei (ediția a XXXIII-a)*. 26-27 octombrie 2023. Chișinău. Republica Moldova.
6. XENOFONTOV Ion Valer, MALCOCI Iulia. Academicianul Andrei Lupan (1912-1992) în contextul epocii sale, la *Sesiunea anuală internațională de comunicări științifice*. Muzeul Țării Făgărașului. 6–8 septembrie 2023, Făgăraș, România.

7. XENOFONTOV Ion Valer. Epopeea unei clădiri: Căminul de Ucernici din Chișinău la *Simpozionul științific internațional „Constanța – Istorie, Veciniătate, multiculturalitate”*, Constanța, România, 24–27 august 2023.
8. XENOFONTOV Ion Valer. Liceul Militar „Regele Ferdinand I” din Chișinău – „uzină de energie națională” la *Conferința științifică internațională de studii de securitate și știință militară „Reziliență, dezvoltarea capacităților militare și cooperare la nivelul NATO-UE pentru realizarea unei strategii a securității la Marea Neagră”*. Statul-Major al Apărării, Ediția a V-a, 2023, 14–16 noiembrie 2023, București, 2023.

b. conferințe științifice naționale cu participare internațională -

1. ROTARU, Liliana. Participarea studenților din instituțiile de învățământ superior la restabilirea postbelică a orașului Chișinău la *Conferința științifică națională cu participare internațională „Cercetarea istorică și culturologică în spațiul unitar european: paradigme, realități, perspective”* din 24-25 februarie 2023, Chișinău, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău;
2. ROTARU Liliana. Destinul sinuos al unei familii de intelectuali basarabeni la *Conferința științifică „Personalități basarabene – parte a patrimoniului cultural-istoric național (secolul XIX - prima jumătate a secolului al XX-lea)”*, Chișinău, 19 septembrie 2023.
3. STEPANOV Georgeta. Învățământul superior din RSS Moldovenească: legitimații și acte de studii la *Conferința științifică națională cu participare internațională Integrare prin cercetare și inovare*, USM. Chișinău, 10-11 noiembrie 2023.
4. ȘCLEARUC Sorin. Familia Dallis: file din istoria culturii basarabene. *Conferința științifică „Personalități basarabene – parte a patrimoniului cultural-istoric național (secolul XIX - prima jumătate a secolului al XX-lea)”*, Chișinău, 19 septembrie 2023.

c. conferințe naționale

1. BULMAGA Mariana. Valorificarea istoriei orale: o istorie de teren. Conferință „*Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*”. 19 octombrie 2023, Universitatea de Stat din Moldova.
2. BURMENKO Liudmila. Valorificarea istoriei celei mai vechi instituții de învățământ din Republica Moldova. Conferință „*Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*”. 19 octombrie 2023, Universitatea de Stat din Moldova.
3. MALACENCO Alexandru. Valorificarea arhivelor KGB în cercetarea învățământului superior din RSS Moldovenească. Conferință „*Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*”. 19 octombrie 2023, USM, Chișinău.
4. PRISAC Lidia. Resursa umană /personalități: patrimoniul academic universitar. Conferință „*Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*”. 19 octombrie 2023, Universitatea de Stat din Moldova.
5. ROȘCA Adrian. Istoriografia occidentală și sovietică a învățământului superior din RSS Moldovenească: studiu comparativ. Conferință „*Patrimoniul academic universitar din RSS*”

- Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*". 19 octombrie 2023, USM, Chișinău.
6. ROTARU Liliana. Aspectul școlar al reformei hrușcioviste a școlii. Educația minorităților etnice. În: Masa rotundă: *Pagini din istoria găgăuzilor din Republica Moldova: trecut și prezent. Perioada sovietică*. Centrul științific de cercetări din Găgăuzia „A. Marunevici”, Chișinău-Comrat, 20 decembrie 2023.
  7. ROTARU Liliana. Raport de totalizare a cercetării în proiectul Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici. Conferință „*Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*”. 19 octombrie 2023, Universitatea de Stat din Moldova.
  8. ROTARU, Liliana. Constituirea corpului profesoral al Institutului Învățătoresc din Bălți: politici naționale și „naționaliști” la Conferința științifică „*Centenarul Episcopiei Hotinului (Actuala Episcopie de Bălți)*”. 1923-2023. 18 mai 2023, Universitatea de Stat „Alec Russo din Bălți.
  9. ROTARU, Liliana. „Dosarul KR” și campania împotriva „servilizmului în fața Ocidentului” în instituțiile de învățământ superior din RSSM la *Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologia*, ediția a IX-a, 26-27 mai 2023, Chișinău, USM.
  10. STEPANOV Georgeta. Valorificarea istoriei orale: între știință și publicistică. Conferință „*Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*”. 19 octombrie 2023, Universitatea de Stat din Moldova.
  11. ȘCLEARUC Sorin. Familia Dallis: file din istoria culturii basarabene (în baza patrimoniului Muzeului Național de Istorie a Moldovei). Conferința științifică „*Personalități basarabene – parte a patrimoniului cultural-istoric național (secolul XIX - prima jumătate a secolului al XX-lea)*”, Chișinău, 19 septembrie 2023.
  12. ȘCLEARUC Sorin. Cultura universitară și viața studentescă în RSS Moldovenească. Conferință „*Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*”. 19 octombrie 2023, Universitatea de Stat din Moldova.
  13. ȘEVCENCO Ruslan. Valorificarea arhivelor naționale în cercetarea învățământului superior din RSS Moldovenească. Conferință „*Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*”. 19 octombrie 2023, USM, Chișinău.
  14. XENOFONTOV Ion Valer. Istoria instituțiilor de învățământ superior din RSS Moldovenească valorificarea patrimoniul academic universitar. Conferință „*Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici*”. 19 octombrie 2023, Universitatea de Stat din Moldova.

15. Promovarea rezultatelor cercetărilor obținute în proiect în mass-media:

➤ Emisiuni radio/TV de popularizare a științei

1. XENOFONTOV Ion. „[ANTInostalgia](#)”: „[Olimpiada-80](#)” de la Moscova, boicotată de Occident și lozinci antisovietice în tribune de la banderoviști. 04.12.2023. TRM /Youtube
2. XENOFONTOV Ion Valer. Mișcarea națională în învățământul superior din RSS Moldovenească. Lecția de Istorie. TVR Moldova. Realizator Vasile Munteanu, septembrie 2023. <https://tvrmdova.md/emisiune/lectia-de-istorie>

3. Participare la expoziția de carte cu ocazia Zilei Internaționale a Științei pentru Pace și Dezvoltare la USM. 10 noiembrie 2023. Universitatea de Stat din Moldova.

➤ Articole de popularizare a științei

1. XENOFONTOV Ion. / Ziarul Național/ [„ANTInostalgia”: „Olimpiada-80” de la Moscova, boicotată de Occident și lozinci antisovietice în tribune de la banderoviști.](#)

2. Ion Valer Xenofontov, 30 de ani de la cucerirea medaliei olimpice a lui Tudor Casapu. În: Panorama Olimpică. Revistă oficială a CNOS din Republica Moldova [Echipa de redacție: Cornel Josan, Mihai Sandu, Iulian Bogatu, Daniela Postica, Larisa Popova, Crsitina Vasilianov, Lucia Juravschi], 2023, p. 86.

3. Teze de doctorat / postdoctorat susținute și confirmate în anul 2023 de membrii echipei proiectului

4. Concluzii

În cea de a IV-a etapă a proiectul nr. 20.80009.1606.11 *Patrimoniul academic universitar din RSS Moldovenească: investigarea și valorificarea bunelor practici* a fost angajată o echipă mică de (cercetători, dar care, datorită profesionalismului și entuziasmului a contribuit la realizarea cu succes a obiectivelor propuse pentru anul 2023 și la obținerea unor rezultate importante cu cheltuieli financiare derizorii. Rezultatele cercetărilor s-au materializat prin completarea bazei de documente fotocopyate din arhivele naționale, instituționale, personale din Republica Moldova, inclusiv Filiala din Tiraspol, și cele de stat ale Ucrainei, cu înregistrări audio ale interviurilor cu actanții principali ai învățământului superior din RSS Moldovenească; au fost elaborate și puse în circuitul științific încă noi instrumente de cercetare: Dicționar de abrevieri sovietice și un chestionar al interviului semistructurat; o monografie publicată în afara Republicii Moldova, 3 culegeri de documente, inclusiv 2 de arhivă și 1 volum de surse alternative; au fost publicate 61 de articole/studii (contra 10 planificate) în reviste și culegeri de articole naționale și internaționale și peste 20 de teze, articole în enciclopedii, prefețe, cuvinte înainte etc. În cel de-al patrulea an a fost organizată în cadrul proiectului o conferință de totalizare a activităților de cercetare la tema anunțată.

Cercetările au demonstrat că în perioada sovietică a fost creat un sistem de învățământ superior pretat pe necesitățile social-economice ale RSS Moldovenești, dar și pe cele politico-ideologice inerente regimului comunist. Sistemul de învățământ de tip sovietic a reușit să formeze o clasă intelectuală, care, deși a fost supusă ideologizării, rusificării și sovietizării, o parte a lor a constituit pilonul Mișcării de emancipare națională și a construit, de fapt, statul Republica Moldova. Astfel, studierea experienței de formare și activitate a acestei intelectualității, a funcționării sistemului de învățământ superior de tip sovietic etc., poate servi drept bază pentru îmbunătățirea politicilor naționale în educație, cercetare, armonizare etnică, reîntregirea statului Republica Moldova etc.; arăta strategii și tactici de atragere a tinerilor în cercetare și munca didactico-științifică, pentru motivarea lor să rămână în Republica Moldova și la diminuarea procesului de migrație a tinerilor și de revenire a celor din diaspora moldovenească.

Dar dificultățile obiective și subiective au determinat ca cercetarea și realizările științifice să se datoreze mai degrabă pasiunii entuziaste a cercetătorilor, astfel că unii au fost nevoiți să identifice donatori și finanțatori din mediul de afaceri sau au apelat la alte surse de finanțare

pentru a-și publica lucrările care nu le-au permis să facă mențiunea că lucrarea este publicată în cadrul proiectului sau pentru a se deplasa la conferințe și la arhivele din Kiev.

Pe de altă parte, noutatea tematicii propuse spre cercetare în cadrul proiectului, volumul enorm de documente în arhivele naționale și instituționale, necesitatea absolută a identificării a cât mai multe surse de alternativă în condițiile specificității și subiectivității celor inedite, imposibilitatea cercetării în fostele arhive de stat sovietice și altele revendică continuarea cercetărilor asupra istoriei învățământului în superior și a patrimoniului academic universitar din RSS Moldovenească este o tematică care trebuie valorificată.

Recomandări:

1. continuarea cercetării și valorificării istoriei învățământului în superior și a patrimoniului academic universitar din RSSM prin valorificarea arhivelor sovietice din Federația Rusă;

2. extinderea cercetării asupra întregului sistem de învățământ care a funcționat în RSS Moldovenească în 1940-1941 și 1944-1991;

3. identificarea metodelor de motivare pentru menținerea tinerilor în cercetare și asigurării continuității științei istorice în Republica Moldova;

4. debirocratizarea managementului proiectelor de cercetare și flexibilizarea proceselor decizionale;

5. finanțarea adecvată a proceselor inerente cercetării (publicarea produselor științifice, alocarea fondurilor pentru traducerea materialelor publicate în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS, deplasări de documentare, etc.)

Conducătorul de proiect Liliana ROTARU

Data: _____

LȘ

Rezumatul activității și a rezultatelor obținute în proiect în anul 2023**PATRIMONIUL ACADEMIC UNIVERSITAR DIN RSS MOLDOVENEASCĂ:
INVESTIGAREA ȘI VALORIFICAREA BUNELOR PRACTICI****Cifrul proiectului - 20.80009.1606.11**

În cea de a IV-a etapă a proiectului *Patrimoniul academic universitar din RSSM: investigarea și valorificarea bunelor practici*, echipa de executori a continuat să cerceteze fenomenul învățământului superior din Moldova sovietică, au stabilit cauzele unor succese și insuccese ale școlii superioare din RSSM, rolul factorilor interni și externi, a politicilor regimului sovietic în domeniul învățământului superior, contribuția principalilor actori ai școlii superioare s.a. în evoluția școlii superioare moldovenești, astfel încât să identifice bunele practici, care ar putea fi utilizate, dar și greșelile în scopul de a fi evitate. Cercetătorii au continuat activitatea de documentare în biblioteci și arhive, completând baza de date cu cca 600 de documente inedite din arhivele din Republica Moldova și arhivele de stat din Ucraina, precum și cu 23 de înregistrări audio a interviurilor cu foști studenți în școala superioară din RSSM în anii '80 –înc. anilor '90. Rezultatele științifice ale celor 9 cercetători s-au materializat în anul 2023 în: 1 monografie (23,7 c.a.) care reflectă tematica proiectului; trei volume de documente de circa 126,7 c.a. (vol. II de documente de arhivă și vol. II de documente de istorie orală); două culegeri de articole și studii ale conferințelor științifice naționale cu participare internațională organizate în cadrul proiectului de cca 39,6 c.a.; un dicționar de abrevieri sovietice (11,5 c.a.); 33 articole publicate în reviste și culegeri științifice; 23 de interviuri; 5 articole în volume enciclopedice; 6 teze în volumele conferințelor științifice naționale și internaționale. Cantitatea medie a publicării materialelor științifice realizată depășește cu mult volumul planificat. Cercetătorii au diseminat rezultatele științifice prin cele 35 de comunicări prezentate la conferințe științifice naționale și internaționale, inclusiv la conferința de totalizare a activităților în cadrul proiectului, organizată la 19 octombrie 2023. Cercetările au fost diseminate și la emisiuni TV, în articolelor publicistice, în cadrul prezentărilor de carte, a lecțiilor publice ținute studenților și elevilor de la liceele și colegiile din RM. Investigarea detaliată și obiectivă a patrimoniului academic universitar din RSSM și identificarea bunelor practici are un puternic impact științific, or o bună parte a realizărilor științifice din 2023 sunt de noutate absolută, reflectând aspecte rămase necercetate în istoriografie, altele au impus noi concluzii asupra unor subiecte din istoria RSSM și au aprofundat nivelul de cunoaștere istorică. Bunele practici, extrase prin cercetare din tradiția și experiența învățământului din perioada sovietică, istoria unor mari personalități care au activat în calitate de cadre didactico-științifice și științifice de diferite etnii și origini sociale, cu diferite viziuni politice, care au ocupat înalte posturi de conducere în sistemul educațional și sovietic, reabilitarea contribuției lor la crearea intelectualității moldovenești contribuie la pacificarea și armonizarea socială și interetnică în RM. Multiperspectivitatea și obiectivitatea cercetării patrimoniului academic universitar contribuie la eficientizarea educației istorice și civice a cetățenilor din RM, încurajeze activismul civic, să facă posibile atitudini raționale față de trecut și interpretarea critică a lui, precum și să stimuleze identificarea soluțiilor optime pentru rezolvarea problemelor acute ale societății contemporane.

In the 4th stage of the project Academic and University Heritage from the MSSR: investigation and capitalization of good practices, the team of executors continued to research the phenomenon of higher education in Soviet Moldova, they established the causes of some successes and failures of the higher school in Soviet Moldova, the role of internal and external factors, the policies of the Soviet regime in the field of higher education, the contribution of the main actors of the higher school in the evolution of the Moldovan higher education.

The goal was to identify the good practices, that could be used, but also the mistakes to be avoided. The researchers continued the documentation activity in libraries and archives, completing the database with about 600 new documents from the archives of the Republic of Moldova and the state archives of Ukraine, and with 23 audio recordings of interviews with former students in the higher school of the MSSR in the 80s - and beginning of the 90s. The scientific results of the nine researchers in 2023 were: 1 monograph (23.7 c.a.) reflecting the theme of the project; three volumes of documents of about 126.7 c.a. (the second volume of archive documents and the second volume of documents of oral history; two collections of articles and studies of national scientific conferences with international participation organized within the project of approx. 39.6 c.a.; a dictionary of Soviet abbreviations (11, 5 c.a.); 33 articles published in journals and scientific collections; 23 interviews; 5 articles in encyclopedic volumes; 6 theses in national and international scientific conferences proceedings. The average amount of scientific material published by a scientific researcher exceeds the planned volume.

Researchers have disseminated the scientific results through the 35 communications presented at national and international scientific conferences, including the conference summarizing the activities in the project organized on October 19, 2023. The research was popularized on TV shows, in articles, in book presentations, and public lessons given to students and pupils from high schools and colleges in the Republic of Moldova. The detailed and objective investigation of the university academic heritage in the MSSR and the identification of good practices has a strong scientific impact, a good part of the scientific achievements of 2023 are of absolute novelty, reflecting aspects left unresearched in historiography, and other results of the research have imposed new conclusions on some subjects from the history of the MSSR and increased the level of historical knowledge. The good practices, extracted through research from the tradition and experience of education from the Soviet period, the history of great personalities who worked in Academia, and scientific staff of different ethnicities and social origins, with different political visions, who held high management positions in the educational and Soviet system, the rehabilitation of their contribution to the creation of the Moldovan intelligentsia which ensured social and interethnic pacification along with harmonization in the Republic of Moldova. The multi-perspective and objectivity of the university academic heritage research contributes to the efficiency of the historical and civic education of the citizens of the Republic of Moldova, encourages civic activism, makes possible rational attitudes towards the past and its critical interpretation, and stimulates the identification of optimal solutions for solving the acute problems of the contemporary society.

Conducătorul de proiect / Liliana R.

Data: _____

LȘ

**Lista lucrărilor științifice, științifico-metodice și didactice
publicate în anul 2023 în cadrul proiectului din Programul de Stat**

**PATRIMONIUL ACADEMIC UNIVERSITAR DIN RSS MOLDOVENEASCĂ:
INVESTIGAREA ȘI VALORIFICAREA BUNELOR PRACTICI**

1. Monografii (recomandate spre editare de consiliul științific/senatul organizației din domeniile cercetării și inovării)

1.1. monografii internaționale

1. Liliana Rotaru. *Politica lingvistică în învățământul superior din RSSM – ideologie imperială și inginerie națională.* / Liliana Rotaru; redactor științific: Ion Eremia; referenți științifici: Raluca Lazarovici Vereș [et al.]. – Chișinău: Lexon-Prim; [Oradea]: Ratio et Revelatio, 2023. – 339 p. ISBN 978-9975-172-39-4 (Lexon-Prim). – ISBN 978-606-9659-95-3 (Ratio et Revelatio).

1.2. monografii naționale (culegeri de documente cu studii introductive și aparat critic)

1. *Sinuozitățile învățământului superior din RSSM în perioada stalinismului târziu (1947-1953):* Studiu și documente / editor și autorul studiului: Liliana Rotaru ; consultant științific: Ion Eremia; referenți științifici: Emil Dragnev, Ion Valer Xenofontov. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). – V-LXXXVI, 1074 p. – (Historia Universitaria, ISBN 978-9975-3454-5-3 ; 2).Text: lb. rom., rusă. – Referințe bibliogr. în subsol. – Ind. de nume: p. 1031-1048. – [100] ex. ISBN 978-9975-172-04-2.
2. *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / Universitatea de Stat din Moldova; editor: Liliana Rotaru; coordonator: Georgeta Stepanov; referenți științifici: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023 (Lexon-Prim); (Historia Universitaria, ISBN 978-9975-3454-5-3). – ISBN 978-9975-163-37-8. Vol. 2. – 2023. – 574 p. : fot. – Rez.: lb. engl. – Referințe bibliogr. în subsol. – Ind. de nume, de toponime: p. 560-572. – [50] ex. – ISBN 978-9975-172-27-
3. MALACENCO Alexandru. *Arhitecții din umbră ai regimului totalitar sovietic din Basarabia 1944-1949;* referent științific: Liliana Rotaru ; traducător: Victoria Popa. – Chișinău : Lexon-Prim, 2023. – 488 p. ISBN 978-9975-172-23-3

2. Capitle în monografii naționale/internaționale

3. Culegeri de articole, materiale ale conferințelor naționale/internaționale

1. [Intelectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism:](#) Conferința națională cu participare internațională, Ediția a 2-a, Chișinău, 14-16 octombrie 2021/coor.: Liliana Rotaru; referenți științifici: Valeriu Pasat, Valentin Tomuleț. – Chișinău : S. n., 2023 (Lexon-Prim). – 355 p. : fot., tab. Antetit.: Univ. de Stat din Moldova, Fac. de Istorie și Filosofie. – Rez.: lb. engl. – Referințe bibliogr. în subsol. – [100] ex. ISBN 978-9975-163-90-3.

2. [Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate](#): conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 3-a, Chișinău, 7 octombrie 2022 / coordonator: Lidia Prisac; referenți științifici: Sorin Domițian Șipoș, Demir Dragnev. Chișinău: [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). – 295 p. (Seria: Historia Universitaria, ISBN 978-9975-3454-5-3). – [100] ex. ISBN 978-9975-172-10-3.

4. Articole în reviste științifice

4.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS (cu indicarea factorului de impact IF)

1. ROTARU Liliana. [Foreign Interference in the Development of the Higher Education of the Republic of Moldova: The Year 1998](#). In: *Transylvanian Review*, Vol. XXXII, Supplement No. 1, 2023, pp. 151-161. ISSN 2067-1016. Impact Factor. 0.742.

4.2. în alte reviste din străinătate recunoscute

1. ROTARU Liliana. [Mișcarea de renaștere națională în RSSM: contribuția studenților din instituțiile de învățământ superior](#). În: *Crisia*. 2022, vol. LII, Supliment nr.1, pp. 559-571. ISSN: 1016-2798.

4.3. în reviste din Registrul National al revistelor de profil, categoria B

1. DRAGNEV Demir, XENOFONTOV Ion Valer. [Ion Jarcuțchi \(1948–2014\): istoric al Epocii Moderne și cronicar al științei](#). În: *Akadosmos. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă*. 2023, nr. 1 (68), pp. 114-123. ISSN 1857-0461.
2. ROTARU Liliana. [Prima campanie ideologică în RSSM: lupta regimului comunist cu „... deficiențele în predarea marxism-leninismului”](#). În: *Studia Universitatis Moldaviae. Revista științifică a Universității de Stat din Moldova*, 2023, nr. 4(174), pp. 45-58. ISSN 1811-2668, E-ISSN 2345-1009. DOI 10.59295/sum4(174)2023_06
3. ROTARU, Liliana. [„Atmosfera morală și psihologică” în mediul studentesc în faza de germinare a mișcării de renaștere națională în RSSM](#). In: *Revista de Știință, Inovare, Cultură și Artă „Akadosmos”*, 2022, nr. 4(67), pp. 96-103. ISSN 1857-0461. DOI: 10.52673/18570461.22.4-67.12.
4. XENOFONTOV Ion Valer. [Chișinău: orașul celor trei conservatoare](#). În: *Dialogica. Revistă de studii culturale și literare*. 2023, an V, nr. 3, pp. 75-81. E-ISSN 1857-2537.
5. XENOFONTOV Ion Valer. [Știința în Chișinăul interbelic](#). În: *Akadosmos. Revistă de Știință, Inovare, Cultură și Artă*. 2023, nr. 3 (70), pp. 133-143. ISSN 1857-0461.
6. XENOFONTOV Ion Valer. [Sistemul de aprovizionare cu apă al Chișinăului interbelic](#). În: *Studia Universitatis Moldaviae. Seria „Științe umanistice”*. 2023, nr. 4 (174), pp. 24-31. ISSN 1811-2668. ISSN online 2345-1009.

4.4. în alte reviste naționale

5. Articole în culegeri științifice naționale/internaționale

5.1. culegeri de lucrări științifice editate peste hotare – 1

1. XENOFONTOV Ion Valer. Liceul Militar „Regele Ferdinand I” din Chișinău – „uzină de

energie națională”. În: *Gândirea Militară Românească. Lucrările conferinței științifice internaționale de studii de securitate și știință militară „Reziliență, dezvoltarea capabilităților militare și cooperare la nivelul NATO-UE pentru realizarea unei strategii a securității la Marea Neagră”*, organizată de Statul-Major al Apărării, Ediția a V-a, 2023, 14–16 noiembrie 2023, București, 2023, pp. 582-591. Print: ISSN 2668-7410, ISSN-L 2668-7410. Online: ISSN 2668-7623, ISSN-L 2668-7410.

5.2 culegeri de lucrări științifice editate în Republica Moldova - 24

1. BULMAGA Mariana. „De la balcoane am fost scuipați, la propriu, de orășenii rusofoni”. Interviu cu Iulia Popov. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 399-408.
2. BULMAGA Mariana. „Studentii erau forța motrice a tuturor evenimentelor din perioada restructurării” Interviu cu Ecaterina Zaprojanu. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp.
3. EREMIA Ion. N-am avut niciodată intenția de a lucra profesor. Eu am mers la Facultatea de Geografie din pasiunea pentru geografie, și atât!” Interviu cu Vitalie Sochircă. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp.
4. PRISAC Lidia. „Nu regret că am făcut medicina, cu toate că m-am pornit cu totul în altă parte”. Interviu cu Oleg Cotruță. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 115-136.
5. PRISAC Lidia. „Credeam că pot schimba lumea”. Interviu cu Nadia Cristea. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 136-183.
6. ROTARU Liliana. „Un viitor sigur și prosper poate fi atins doar cu cunoștințe și competențe dobândite în instituțiile de învățământ superior sau profesional tehnic” interviu cu Andrei Chiciuc. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 25-66.
7. ROTARU Liliana. „Noi, oamenii, avem în genele noastre spiritul dreptății, chiar dacă nu ni-l putem explica uneori [...]”. Interviu cu Oleg Efrim. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 197-221.
8. ROTARU Liliana. „Eu cred în societățile în care libertatea se construiește pas cu pas, fără un pas înainte și doi pași înapoi”. Interviu cu Emilian Galaicu-Păun. În: *RECURS LA*

- MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 271-322.
9. ROTARU Liliana. „Alții agățau pe perete covoare, postere, iar eu mi-am pus un păretar pe care mi l-a dat mama și un tricolor mare”. Interviu cu Vitalie Mamot. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp.350-367.
  10. ROTARU Liliana. „Majoritatea am fost o masă de manevră pentru oportuniștii care au profitat de sinceritatea și naivitatea noastră [...]”.Interviu cu Rodica Ursu (Naniu). În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 519-545
  11. ROȘCA Adrian. „De ce să te revolți, dacă și așa la noi e BINE?”. Interviu cu Igor Iovu. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 262-271.
  12. ROȘCA Adrian, „Aflarea adevărului despre URSS – Romanul Gulag de Aleksandr Soljenișin”. Interviu cu Tatiana Ovidin. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 388-399.
  13. STEPANOV Georgeta. Învățământul superior din RSS Moldovenească, la răspântie de vremuri. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 3-24.
  14. STEPANOV Georgeta, JEREGHI Patricia. „La absolvirea facultății, eram foarte bine pregătiți pentru angajarea în câmpul muncii”. Interviu cu Vasile Chirilov. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 66-78.
  15. STEPANOV Georgeta, CHIPER Alina. „Ceea ce nu mi-a dat facultatea, dar cred că trebuia s-o facă, este specializarea într-un anumit domeniu” Interviu cu Tatiana Fișer. În: În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 221-248.
  16. STEPANOV Georgeta, MORARI Milena. „Această profesie mi s-a legat de suflet și o duc și până astăzi”. Interviu cu Eugenia Fortună. În: În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 248-262.
  17. STEPANOV Georgeta, SANDU Daniel. „Studiile superioare deschideau o perspectivă nouă”. Interviu cu Olga Lisa. În: În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS*

Moldovenească / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 332-350.

18. STEPANOV Georgeta, MUNTEANU Valeria. „Cunoștințele și experiența sunt valori la care am ținut foarte mult și de care nu m-am dezis niciodată”. Interviu cu Gheorghe Munteanu. În: În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 367-388.
19. STEPANOV Georgeta, PANEA Mariana. „KGB-iștii știau că cea mai vulnerabilă facultate din universitate era cea de jurnalistică”. Interviu cu Iurie Reniță. În: În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 408-426.
20. STEPANOV Georgeta, MERINEANU Mihaela. „Nu m-au pasionat literele, nu m-a pasionat pedagogia și tocmai de aceea am preferat medicina”. Interviu cu Vitalie Triboi. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 504-519.
21. ȘCLEARUC Sorin. „Biblioteca națională era plină de studenți. Uneori, pentru a obține o carte, trebuia să stai la rând câteva zile sau chiar săptămâni”. Interviu cu Eugenia Golban (Vornicescu). În: În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 322-332.
22. ȘEVCENCO Ruslan. „Pentru mine facultatea era [doar] un loc unde se studia istoria. Mai târziu am aflat că [...] erau pregătite cadre pentru organele de partid și de comsomol”. Interviu cu Maria Crușilinscaia. În: În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 183-197.
23. XENOFONTOV Ion Valer. „Începeți numărătoarea de la străbunica”. Interviu cu Vera Conovali (Pîrlîi). În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 78-115.
24. XENOFONTOV Ion Valer. „Comsomolul a ajuns la vârsta înaintată de 70 de ani, adică a îmbătrânit ca un om” Interviu cu Asea Timuș. În: *RECURS LA MEMORIE: învățământul superior din RSS Moldovenească* / ed.: Liliana Rotaru; coord.: Georgeta Stepanov; referenți științ.: Anatol Petrencu, Ion Șișcanu. – Chișinău: [S. n.], 2023. ISBN 978-9975-172-27. pp. 452-504.

6. Articole în materiale ale conferințelor științifice

6.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare) – 1

2. XENOFONTOV Ion Valer. [Epopoea unei clădiri: Căminul de Ucernici din Chișinău](#). În: *Constanța – istorie, vecinătate, multiculturalitate. Comunicării științifice în cadrul simpoziunilor științifice.* / Coord.: Sorin Marcel Colesniuc, Gabriel Mircea Talmuțchi, Lavinia Dacia Dumitrescu, Mariana Cojoc, Cristina Talmațchi, Costin Scurtu, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2023, pp. 539-550. ISBN: 978-606-020-522-7.

6.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova) – 2

1. ROTARU Liliana. [Cu privire la aspectul lingvistic al reformei școlare din 1958 în RSS Moldovenească](#). *Latinitate, Romanitate, Românitățe*: Conferința științifică internațională, Ediția a 7-a, Chișinău, 2-4 noiembrie 2023 / coordonatori: Igor Șarov [et al.]; referenți științifici: Demir Dragnev, Dan Cepraga. – Chișinău : Lexon-Prim ; Oradea : Ratio et Revelatio, 2023. ISBN 978-9975-172-36-3 (Lexon-Prim). – ISBN 978-606-9659-92-2 (Ratio et Revelatio).
2. XENOFONTOV Ion Valer. [O instituție de învățământ elitistă: „Liceul Țăranilor”](#). În: *Conferința „Perspectivele și Problemele Integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației”*. Cahul, Moldova, 7 iunie 2023, Cahul, Tipografia „CentroGrafic” SRL, 2023, Vol.10, Partea II, pp. 293-300. ISSN: 2587-3563. ISSN: 2587-3571.

6.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională – 21

1. BURMENKO Ludmila. [Тираспольский государственный педагогический институт в период «мягкой десталинизации» 1953-1956 годов](#). În: *Intelctualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism* : Conferința națională cu participare internațională, Ediția a 2-a, Chișinău, 14-16 octombrie 2021 / coordonator: Liliana Rotaru ; referenți științifici: Valeriu Pasat, Valentin Tomuleț. – Chișinău : S. n., 2023 (Lexon-Prim). pp. 312-330. ISBN 978-9975-163-90-3.
2. DRAGNEV Demir, XENOFONTOV Ion Valer. [Pavel Sovietov \(1927–1991\): un jurist între istorici](#). În: *Intelctualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism*. Conferință națională cu participare internațională. Ediția a 2-a, Chișinău, 14–16 octombrie 2021 /Coord.: Liliana Rotaru, Chișinău, Lexon-Prim, 2023, pp. 119-132. ISBN 978-9975-163-90-3.
3. EREMIA Ion. [Decanul Facultății de Istorie a Universității de Stat din Chișinău Mihail C. Sâtnic \(1929–1988\)](#). În: *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate* : conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 3-a, Chișinău, 7 octombrie 2022 / coordonator: Lidia Prisac ; referenți științifici: Sorin Domițian Șipoș, Demir Dragnev. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). pp. 180-193. ISBN 978-9975-3454-5-3.
4. EREMIA Ion. [Iachim Grosul – decan și șef de catedră la Facultatea de Istorie a Universității de Stat din Moldova](#). În: *Intelctualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism*. Conferință națională cu participare internațională. Ediția a 2-a, Chișinău, 14–16 octombrie 2021 /Coord.: Liliana Rotaru, Chișinău, Lexon-Prim, 2023, pp. 96-119. ISBN 978-9975-163-90-3.
5. MALACENCO Alexandru. [Politica de cadre a URSS în formarea efectivului NKGB-MGB a RSS Moldovenești în primii ani postbelici](#). În: *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate* : conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 3-a, Chișinău, 7 octombrie 2022 / coordonator: Lidia Prisac ; referenți științifici: Sorin Domițian Șipoș, Demir Dragnev. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). pp. 136-148. ISBN 978-9975-3454-5-3.
6. MALCOCI Iulia, XENOFONTOV Ion Valer. [Un savant sub trei regimuri: academicianul Nicolae Corlăteanu \(1915–2005\)](#). În: *Intelctualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism*. Conferință națională cu participare internațională. Ediția a 2-a, Chișinău, 14–16 octombrie 2021 /Coord.: Liliana Rotaru, Chișinău, Lexon-Prim, 2023, pp. 133-149. ISBN 978-9975-163-90-3.

7. PRISAC Lidia. [Istoria medicinei la feminin: prof. univ. Natalia Gheorghiu \(1914–2001\)](#). În: *Intelectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism*. Conferință națională cu participare internațională. Ediția a 2-a, Chișinău, 14–16 octombrie 2021 /Coord.: Liliana Rotaru, Chișinău, Lexon-Prim, 2023, pp. 150-177. ISBN 978-9975-163-90-3.
8. PRISAC Lidia. [Nunțile studenției anilor 1980 în RSS Moldovenească](#). În: *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate* : conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 3-a, Chișinău, 7 octombrie 2022 / coordonator: Lidia Prisac ; referenți științifici: Sorin Domițian Șipoș, Demir Dragnev. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). pp. 209-250. ISBN 978-9975-3454-5-3.
9. PRISAC Lidia. [Notă asupra ediției](#). În: *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate*. *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate* : conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 3-a, Chișinău, 7 octombrie 2022 / coordonator: Lidia Prisac ; referenți științifici: Sorin Domițian Șipoș, Demir Dragnev. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). – pp. 16-18.. ISBN 978-9975-172-10-3.
10. ROȘCA Adrian. [O perspectivă franceză asupra sistemului de învățământ sovietic](#). *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate* : conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 3-a, Chișinău, 7 octombrie 2022 / coordonator: Lidia Prisac ; referenți științifici: Sorin Domițian Șipoș, Demir Dragnev. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). pp. 275-281. ISBN 978-9975-172-10-3. pp. 45-61.
11. ROTARU Liliana. [Indigenizarea învățământului superior din RSS Moldovenească: intenția regimului și „socotelile” intelectualității autohtone](#). În: *Intelectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism* : Conferința națională cu participare internațională, Ediția a 2-a, Chișinău, 14-16 octombrie 2021 / coordonator: Liliana Rotaru ; referenți științifici: Valeriu Pasat, Valentin Tomuleț. – Chișinău : S. n., 2023 (Lexon-Prim). pp. 37-96. ISBN 978-9975-163-90-3.
12. ROTARU Liliana. [Prefață](#). În: *Intelectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism* : Conferința națională cu participare internațională, Ediția a 2-a, Chișinău, 14-16 octombrie 2021 / coordonator: Liliana Rotaru ; referenți științifici: Valeriu Pasat, Valentin Tomuleț. – Chișinău : S. n., 2023 (Lexon-Prim). pp. 5-12. ISBN 978-9975-163-90-3.
13. ROTARU Liliana. [Studenții și Mișcarea de Renaștere Națională din RSS Moldovenească: noiembrie 1989](#). În. *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate* : conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 3-a, Chișinău, 7 octombrie 2022 / coordonator: Lidia Prisac ; referenți științifici: Sorin Domițian Șipoș, Demir Dragnev. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). – 295 p.(Seria: Historia Universitaria, ISBN 978-9975-3454-5-3). – [100] ex. ISBN 978-9975-172-10-3. pp. 45-61.
14. STEPANOV Georgeta. [Învățământul superior din RSSM: reconfigurarea cadrului relațional student – profesor în anii 1980–1990](#). În: *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate*. Conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 3-a, Chișinău, 7 octombrie 2022. Coordonator: Lidia Prisac. Chișinău: Lexon-Prim, 2023, pp. 32-44. 295 p. ISBN 978-9975-172-10-3.
15. STEPANOV Georgeta. [Învățământul superior din RSS Moldovenească: dimensiunea academică a specialităților cu profil de creație](#). În: *Intelectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism* : Conferința națională cu participare internațională, Ediția a 2-a, Chișinău, 14-16 octombrie 2021 / coordonator: Liliana Rotaru ; referenți științifici:

Valeriu Pasat, Valentin Tomuleț. – Chișinău : S. n., 2023 (Lexon-Prim). pp. 340-355. ISBN 978-9975-163-90-3.

16. ȘCLEARUC Sorin. [Specificul apariției muzicii occidentale în RSS Moldovenească în baza mărturiilor studenților Universității de Stat din Moldova \(anii '70-'80\)](#). În: *Intelectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism* : Conferința națională cu participare internațională, Ediția a 2-a, Chișinău, 14-16 octombrie 2021 / coordonator: Liliana Rotaru ; referenți științifici: Valeriu Pasat, Valentin Tomuleț. – Chișinău : S. n., 2023 (Lexon-Prim). pp. 177-185. ISBN 978-9975-163-90-3.
17. ȘCLEARUC Sorin. [Fenomenul muzicii de dans a anilor 1980, în baza mărturiilor studenților din RSS Moldovenească](#). În: *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate*. Volumul celei de a treia ediții a conferinței științifice naționale cu participare internațională. Chișinău, 7 octombrie 2022 /Coord.: Lidia Prisac; resp. de ed.: Ion Valer Xenofontov; ed.: Liliana Rotaru, Chișinău, Editura Lexon-Prim, 2023, pp. 101-110. ISBN 978-9975-3454-5-3.
18. ȘEVCENCO Ruslan. [Controlul ideologic al partidului asupra instituțiilor de învățământ superior](#). În: *Intelectualitatea română între ideologie, libertate academică și naționalism* : Conferința națională cu participare internațională, Ediția a 2-a, Chișinău, 14-16 octombrie 2021 / coordonator: Liliana Rotaru ; referenți științifici: Valeriu Pasat, Valentin Tomuleț. – Chișinău : S. n., 2023 (Lexon-Prim). pp. 208-230. ISBN 978-9975-163-90-3.
19. ȘEVCENCO Ruslan. [Controlul ideologic al viziunilor „naționaliste” la Institutul Pedagogic din Tiraspol și Institutul Politehnic din Chișinău](#). În: *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate*. Volumul celei de a treia ediții a conferinței științifice naționale cu participare internațională. Chișinău, 7 octombrie 2022 /Coord.: Lidia Prisac; resp. de ed.: Ion Valer Xenofontov; ed.: Liliana Rotaru, Chișinău, Editura Lexon-Prim, 2023, pp. 23-32. ISBN 978-9975-3454-5-3.
20. XENOFONTOV Ion Valer, PRISAC Lidia. [Anatol Petrencu: profesorul și istoricul ieșit din tipare](#). În: *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate*. Volumul celei de a treia ediții a conferinței științifice naționale cu participare internațională. Chișinău, 7 octombrie 2022 /Coord.: Lidia Prisac; resp. de ed.: Ion Valer Xenofontov; ed.: Liliana Rotaru, Chișinău, Editura Lexon-Prim, 2023, pp. 209-250. ISBN 978-9975-3454-5-3.
21. XENOFONTOV Ion Valer. [Studenți și profesori de la Institutul de Stat de Medicină din Chișinău \(anii 1980\)](#). În: *Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate*. Volumul celei de a treia ediții a conferinței științifice naționale cu participare internațională. Chișinău, 7 octombrie 2022 /Coord.: Lidia Prisac; resp. de ed.: Ion Valer Xenofontov; ed.: Liliana Rotaru, Chișinău, Editura Lexon-Prim, 2023, pp. 61-78. ISBN 978-9975-3454-5-3.

6.4. în lucrările conferințelor științifice naționale

7. Teze ale conferințelor științifice

7.1. în lucrările conferințelor științifice internaționale (peste hotare)

7.2. în lucrările conferințelor științifice internaționale (Republica Moldova) – 2

1. ROTARU, Liliana. [Cu privire la aspectul lingvistic al reformei școlare din 1958 în RSS Moldovenească](#). Conferința științifică internațională „Latinitate, Romanitate, Românitare”, Ediția a 7-a, Chișinău, 2-4 noiembrie 2023: Programul și rezumatele comunicărilor /

comitetul științific: Igor Șarov [et al.]. – Chișinău : [S. n.], 2023 (Lexon-Prim). – 88 p. ISBN 978-9975-172-14-1. pp. 79-80.

2. ROTARU, Liliana. [Lupta împotriva cosmopolitismului” în școala superioară din RSSM](#). In: *Patrimoniul cultural de ieri – implicații în dezvoltarea societății durabile de mâine*, Ed. 7, 9-10 februarie 2023, Chișinău. Iași – Chișinău-Lviv: 2023, Ediția 7, pp. 152-153. ISSN 2558 – 894X;

7.3. în lucrările conferințelor științifice naționale cu participare internațională – 2

1. ROTARU, Liliana. [Destinul sinuos al unei familii de intelectuali basarabeni](#). În. *Conferința științifică „Personalități basarabene – parte a patrimoniului cultural-istoric național” (sec. XIX – prima jumătate a sec. al XX-lea)*: 19 septembrie 2023: Program, Rezumatele comunicărilor / comitetul științific: Lilia Zabolotnaia [et al.]. – Chișinău: [S. n.], 2023 (Bons Offices). – 34 p.– [20] ex. ISBN 978-5-36241-038-4. pp. 25-26.
2. ȘCLEARUC, Sorin. [Familia Dallis: file din istoria culturii basarabene \(în baza patrimoniului Muzeului Național de Istorie a Moldovei\)](#). *Conferința științifică „Personalități basarabene – parte a patrimoniului cultural-istoric național” (sec. XIX – prima jumătate a sec. al XX-lea)*: 19 septembrie 2023: Program, Rezumatele comunicărilor / comitetul științific: Lilia Zabolotnaia [et al.]. – Chișinău: [S. n.], 2023 (Bons Offices). – 34 p.– [20] ex. ISBN 978-5-36241-038-4. pp. 30-31.

7.4. în lucrările conferințelor științifice naționale – 2

1. ROTARU, Liliana. Liliana Rotaru. [„Dosarul KR” și campania împotriva „servilizmului în fața Occidentului” în instituțiile de învățământ superior din RSSM](#). În. *Sesiunea științifică a Departamentului Istoria Românilor, Universală și Arheologie*, ediția a 9-a, 26 mai 2023 : Program, rezumatele comunicărilor / editor: Aurel Zanoci ; comitetul organizatoric: Aurel Zanoci [et al.] ; comitetul științific: Ion Eremia [et al.]. – Chișinău: CEP USM, 2023, pp. 84-85. ISBN 978-9975-62-524-1.
2. STEPANOV Georgeta. [Legitimarea studenților în instituțiile de învățământ superior din RSS Moldovenească](#). În: *Creativitatea în jurnalism*. Vol. 5. Conferință științifică națională, Chișinău 22 februarie 2023. Rezumate. Chișinău: CEP USM, 2023, pp. 3-7, 94 p. ISBN 978-9975-62-533-3

8. Alte lucrări științifice (recomandate spre editare de o instituție acreditată în domeniu)

8.1. cărți (cu caracter informativ)

8.2. dicționare – 1

1. ȘEVCENCO Ruslan. *Dicționarul abrevierilor sovietice* / Ruslan Șevcenco. – Chișinău : Lexon-Prim, 2023. – 251 p. – (Historia Universitaria, ISBN 978-9975-3454-5-3). Referințe bibliogr.: p. 206-251 (912 tit.). – [50] ex. ISBN 978-9975-172-38-7.

8.3 enciclopedii (articole) – 5

1. DRAGNEV Demir, XENOFONTOV Ion Valer. [Elena M. Podgradskaia \(1928–?\)](#). În: *Calendar Național 2023 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova*; director general: Elena Pintilei ; coord.: Veronica Borș; aut.: Elena Barbos-Balinschi, Maria S. Ciobanu, Ana Struță [et al.]; colegiul red.: acad. Andrei Eșanu, Iurie Colesnic, Iulian Filip, Elena Pintilei, Ion Valer Xenofontov [et al.]; red. bibl.: Elena Barbos-Balinschi. – Chișinău, 2023, pp. 19-22. ISSN 1857-1557.
2. XENOFONTOV Ion Valer. [Constituțiunea României din 29 martie 1923](#). În: *Calendar*

Național 2023 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; coord.: Veronica Borș ; aut.: Elena Barbos-Balinschi, Maria S. Ciobanu, Ana Struță [et al.] ; colegiul red.: acad. Andrei Eșanu, Iurie Colesnic, Iulian Filip, Elena Pintilei, Ion Valer Xenofontov [et al.]; redactare bibliografică: Elena Barbos-Balinschi. – Chișinău, 2023, pp. 121-122. ISSN 1857-1557.

3. XENOFONTOV Ion Valer. *Facultatea de Științe Agricole (Agronomie) (1933–1940)*. În: Calendar Național 2023 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; coord.: Veronica Borș ; aut.: Elena Barbos-Balinschi, Maria S. Ciobanu, Ana Struță [et al.] ; colegiul red.: acad. Andrei Eșanu, Iurie Colesnic, Iulian Filip, Elena Pintilei, Ion Valer Xenofontov [et al.]; redactare bibliografică: Elena Barbos-Balinschi. – Chișinău, 2023, pp. 146-149. ISSN 1857-1557.
4. XENOFONTOV Ion Valer. *Tudor Casapu (1963)*. În: Calendar Național 2023 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; coord.: Veronica Borș ; aut.: Elena Barbos-Balinschi, Maria S. Ciobanu, Ana Struță [et al.] ; colegiul red.: acad. Andrei Eșanu, Iurie Colesnic, Iulian Filip, Elena Pintilei, Ion Valer Xenofontov [et al.]; redactare bibliografică: Elena Barbos-Balinschi. – Chișinău, 2023, pp. 287-288. ISSN 1857-1557.
5. XENOFONTOV Ion Valer. *Constantin Manolache (1953)*. În: Calendar Național 2023 / Biblioteca Națională a Republicii Moldova ; director general: Elena Pintilei ; coord.: Veronica Borș ; aut.: Elena Barbos-Balinschi, Maria S. Ciobanu, Ana Struță [et al.] ; colegiul red.: acad. Andrei Eșanu, Iurie Colesnic, Iulian Filip, Elena Pintilei, Ion Valer Xenofontov [et al.]; redactare bibliografică: Elena Barbos-Balinschi. – Chișinău, 2023, pp. 330-331. ISSN 1857-1557.

8.3. atlase, hărți, albume, cataloage, tabele etc. (ca produse ale cercetării științifice)

1. XENOFONTOV Ion Valer, SALAGOR Iulian, *Învățământul superior și cercetarea științifică în RSS Moldovenească. Galerie foto*. În: Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate, conferință științifică națională (3 ; 2022 ; Chișinău). Student, profesor și cercetător în anii 1980-1990: drumul spre regăsire și libertate : conferința științifică națională cu participare internațională, ediția a 3-a, Chișinău, 7 octombrie 2022 / coordonator: Lidia Prisac; resp. de ed.: Ion Valer Xenofontov; ed.: Liliana Rotaru, Chișinău, Lexon-Prim, 2023, pp. 282-295. ISBN 978-9975-3454-5-3

9. Brevete de invenții și alte obiecte de proprietate intelectuală, materiale la saloanele de invenții

10. Lucrări științifico-metodice și didactice

- 10.1. manuale pentru învățământul preuniversitar (aprobate de ministerul de resort)
- 10.2. manuale pentru învățământul universitar (aprobate de consiliul științific /senatul instituției)
- 10.3. alte lucrări științifico-metodice și didactice

**Executarea devizului de cheltuieli,
conform anexei nr. 2.3 din contractul de finanțare pentru anul 2023**

Cifrul proiectului: 20.80009.1606.11

Cheltuieli, mii lei				
Denumirea	Cod		Anul de gestiune	
	Eco (k6)	Aprobat	Modificat +/-	Precizat
Remunerarea muncii	211180	500,3		500,3
Contribuții de asigurări sociale de stat obligatorii (24%)	212100	120,1		120,1
Deplasări de serviciu peste hotare	222720	9,2		9,2
Servicii de editare	222910	90,0		90,0
Alte prestații sociale ale angajatorilor	273900		+5.0	5,0
Procurarea produselor alimentare	333110	1,8		1,8
Procurarea materialelor de uz gospodăresc și rechizite de birou	336110	3,7		3,7
TOTAL		725,1	5,0	730,1

Rectorul _____ ȘAROV Igor

Contabil șef _____ COJOCARU Liliana

Conducătorul de proiect _____ ROTARU Liliana

Data: _____

LȘ

Componența echipei conform contractului de finanțare 2023

Cifrul proiectului - 20.80009.1606.11

Echipa proiectului conform contractului de finanțare (la semnarea contractului) pentru 2023						
Nr	Nume, prenume (conform contractului de finanțare)	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării	Data eliberării
1.	Rotaru Liliana	1971	D	0.5	02.01.2023	31.12.2023
2.	Stepanov Georgeta	1969	DH	0.5	02.01.2023	31.12.2023
3.	Eremia Ion	1954	DH	0.25	02.01.2023	30.04.2023
4.	Xenofontov Ion	1977	D	0.5	02.01.2023	31.12.2023
5.	Șevcenco Ruslan	1972	D	0.5	01.09.2023	31.12.2023
6.	Prisac Lidia	1978	D	0.5	02.01.2023	31.12.2023
7.	Șclearuc Sorin	1984	drd	0.5	02.01.2023	31.12.2023
8.	Malacenco Alexandru	1989	D	0.25	02.01.2023	31.12.2023
9.	Roșca Adrian	1993	drd	0.5	02.01.2023	31.12.2023
	TOTAL			4		

Ponderea tinerilor (%) din numărul total al executorilor conform contractului de finanțare = 33.3%

Modificări în componența echipei pe parcursul anului 2023					
Nr	Nume, prenume	Anul nașterii	Titlul științific	Norma de muncă conform contractului	Data angajării
1.					
2.					

Ponderea tinerilor (%) din numărul total al executorilor – 37.5%

Conducătorul organizației _____ / Igor SAROV

Contabil șef _____ / COȘCĂRU Liliana

Conducătorul de proiect _____ / Liliana ROTARU

Data: _____

LȘ

